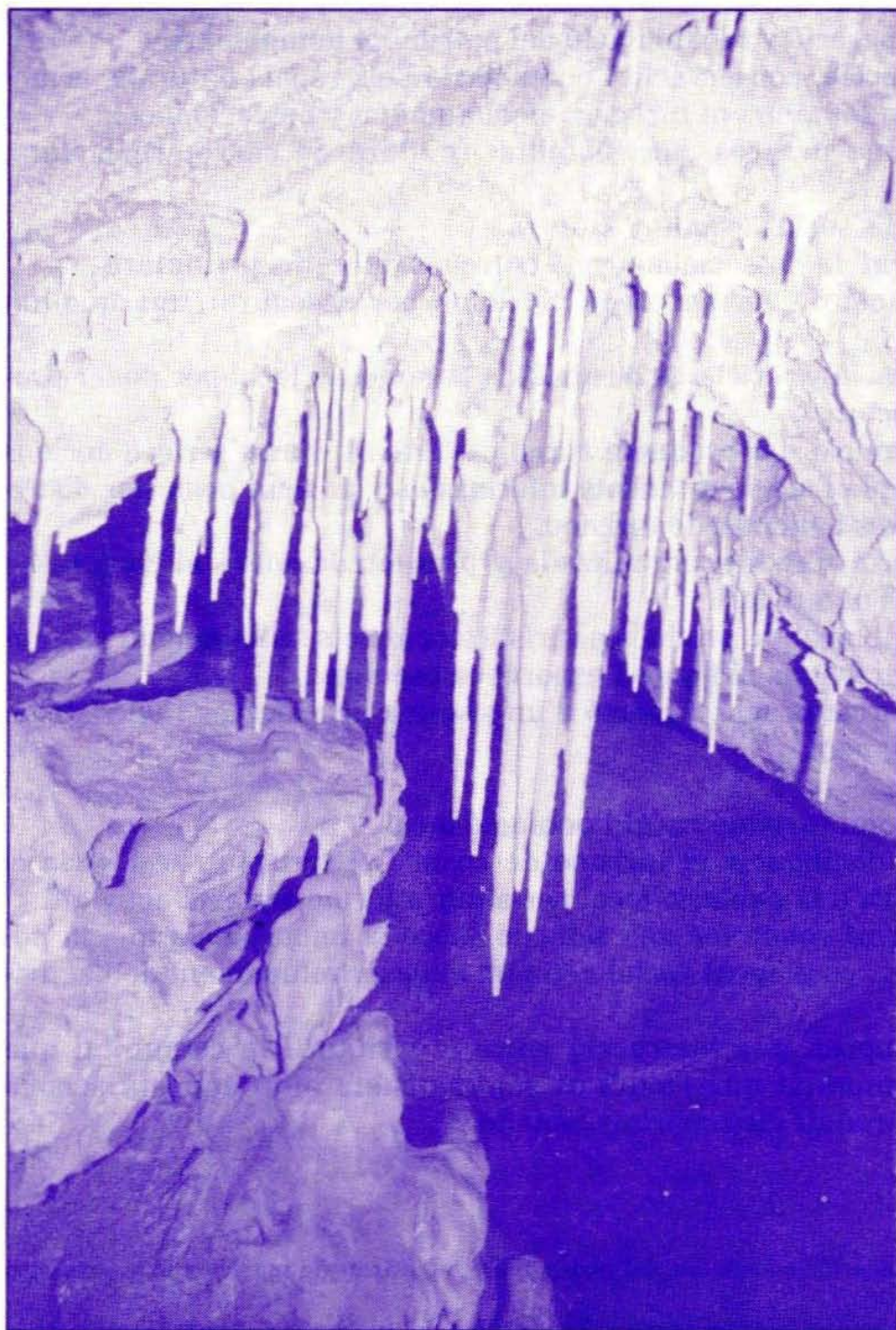

AVENCS I COVES DE BENICÀSSIM

Els terrenys cal·lics del terme de Benicàssim són relativament poc importants com per a contenir fenòmens càrstics de certa magnitud. L'espai interessant per a un espeleòleg està molt reduït per la plana costera, resultat de l'acumulació sedimentària dels glacis i al·luvions, i les arenisques del Buntsandstein de les Agulles de Santa Agueda i la Serra de les Palmes. Així les possibilitats espeleològiques del terme queden molt minvades per l'extensió d'aqueixos terrenys.

Per aixó, sense cavitats de grans recorreguts o desnivells, buscades pels espeleòlegs esportius, cal cercar l'interés d'elles per un altre costat, més interessant per al que busque en el món de les cavitats un camp d'investigació o de treball.

El relliscament de les calices sobre les arenisques subjacents origina dos punts interessants per concentrar gran nombre de cavitats, totes tectòniques per aixó: els Avencs i la zona del Mas d'Huguet. El primer és un laberint de fractures i blocs, alguns gegantescos; en alguna de les depressions més accessibles hi ha indicis de que s'han utilitzat com a tanques ramaderes.

La zona propera al Mas d'Huguet, també conegut per Mas del Sastre, es començà a conèixer espeleològicament allà per l'any 1957, quan es conegué la troballa de dues escopetes i un pistoló antics per gent del "Sierra de Espadan" que pas-

sava l'estiu a "La Bartola"; això feu que les cavitats foren visitades en 25 d'agost de 1957 per espeleòlegs de l'aleshores molt jove Centre Excursionista de Castelló. Entre la informació replegada llavors i en altres visites es va aclarir que els avencs i coves serviren de refugi o habitació temporal o tropes, segurament "nacionals", que ocupaven la zona; deixalles i senyals d'acondicionament n'hi ha en la MH-1, MH-2, MH-3 i MH-4. Les armes velles les amagarien els soldats. La MH-1 és una de les cavitats de més recorregut del terme. En la MH-3 hi ha una tanca ramadera, vella, i senyals d'acondicionament com a vivenda, com són algun pedrís, una regata feta en la roca per a desviar l'aigua en temps de pluja, etc.

A la Cova del Bartolo, propera al cim del Montsoliu, visqué un parell d'anys el frare Bartolomé de la Santíssima Trinidad, aragonés (Mundina, 1873; Sarthou, 1913), o pasava hores dedicat a la contemplació. Cosa que feia igualment el frare Juan de Todos los Santos, francès i contemporani, en una altra cavitat propera, a la Peña Corba (Pedro de la Madre de Dios).

Carles Sarthou Carreres, en l'apartat d'Espeleologia de la "Geografía General del Reino de Valencia. Provincia de Castellón" (Sarthou, 1913), nomena una Cova de Santa Águeda, oberta en terrenys areniscos i molt oculta, on es van amagar fugits polítics en l'última de les guerres carlines. Evidentment aquesta no és la Cova de Santa Águeda de la qual parla Sos Baynat (Sos, 1959), oberta en terrenys calços triàsics, gens profunda i molt visible, sense característiques d'amagatall. Ben diferent és el cas d'un avenc proper, un bon amagatall, amb algun indici que fa pensar que l'utilitzarien per a passar despercebudes gents del Bronze.

És molt evident l'interés de la Coveta de Sant Antoni, amb el seu caràcter de santuari, modest però; també té interés costumístic, amb allò de passar tres vegades per la coveta i solucionar mancades sentimentals, que podria tenir quelcom de residual i caldria que es treballara a fons. No té traces de ser vertadera la notícia donada per J. Llorens de Clavell sobre l'estada en ella, per a fer penitència, de Sant Guillem, Duc d'Aquitània (Guinot, 1990), però el lloc, arrecerat i amb una bona font, té condicions adients com per a haver estat ocupat per eremites.

Quan la pista que va al Coll de la Mola, camí de la Pobla Tornesa, passa entre uns roquers, a la dreta d'ella hi ha un avenc que era conegut entre els espeleòlegs del C.E.C. per "Avenc dels Aguilons". És tectònic i de terreny molt inestable. Té una profunditat d'uns 30 metres.

Més amunt, per la mateixa pista, es deixa a l'esquerra un altre conjunt de cavitats, també tectòniques i perilloses per la inestabilitat dels terrenys, l'origen de les quals pot ser semblant al del Mas d'Huguet i els Avencs.

Els Covarxos, que donen nom a un indret del terme, són poc més que un topònim.

Propera a l'Algepsar, contra la ratlla de Castelló, s'obre la boca d'una cavitat coneguda per Cau Calent pels de Benicàssim o Avenc de Marí a Castelló. L'accés, petit, estava obstruït amb pedres. La primerra entrada fou en 27 d'octubre de 1957 per gent del C.E.C. Llavors en la part més profunda de la cavitat, al peu d'un graó, van trobar un revolt de pedres, despulles humanes i uns pocs testos de terrisses prehistòriques del Bronze. Els materials foren dipositats en el que s'anomenava "Museo Provincial", a cura aleshores del Sr. Codina. En "L'Estel" hi ha una lleugera nota de la troballa (Lloria, 1958). A hores d'ara és difícil d'interpretar aquelles pobres deixalles, però no pareix que siguen sepulcrales o no ho són totes, almenys.

També té un accés menut la Cova Calenta o de Cantallops, però les dimensions

interiors són majors. Per les seues condicions d'amagatall sembla que així fou utilitzada per les gents musulmanes medievals. En una de les primeres visites espeleològiques, allà per 1965, pareix que es replegaren algunes terrisses que ho testimoniaven, amb les típiques olles de base convexa, cos amb retallats, coll amb incisions paral·leles i dues anses acintades.

De la coneguda Cova de Queralt se sap que per la vessant que cau des de la boca es trobaven indicis de ceràmiques a mà, prehistòriques, i medievals musulmanes. Un notícia replegada fa anys parla d'un possible ús com a polvorí en els treballs del proper Forat, i aleshores és fàcil que es perguera el reompliment arqueològic, totalment o parcial.

En les obres de l'autopista, al tallar la Lloma de Moltó, entre el Racó de Queralt i el poble, van desaparèixer unes quantes cavitats, totes petites però que tenien l'interés de ser llocs de segona sepultura o ossaris; d'això hi havia indicis, molt pobres, segurament per haver-les violat en temps passats. Per proximitat a pobladets eneolítics de la zona, també desfets per l'autopista, és molt possible que l'indret fos la necròpolis d'aquelles gents dels primers metalls (Viciano, 1983).

Fa anys, per 1964, en els treballs d'un pou al Mas de Cosín, aparegué a uns 50 metres de profunditat una saleta prou bona i uns buits. Tenien tota la roca coberta d'unes formacions cristal·lines, extraordinàries. Saleta i racons es van utilitzar pels pous per a deixar materials i pedres, i estalviar-se la pujada a la superfície.

En una depressió allargada, a les muntanyes de la Seda i prop de la ratlla de Castelló, hi havia un forat que l'any 1965 es va eixamplar i llavors es va poder explorar una cavitat de fractura, ara coneguda per Avenc de la Seda, que té uns 25 metres de profunditat.

Potser la millor cova del terme, per allò que hagués pogut aportar al coneixement dels costums funeraris dels primitius pobladors, fou una cavitat apareguda casualment en els treballs de construcció d'un edifici de la Parreta; en fer les rases de fonamentació aparegué un forat, per on es va penetrar a una saleta; des de l'interior es veia l'accés primitiu, vertical i cobert per una llosa, que havia passat desapercebut a través dels segles. Era una cavitat sepulcral col·lectiva, intacta, la qual cosa era un cas extrarodinari en un territori tan antropitzat com és el coster. Buidada ràpidament per a fer lloc a un celleret, tenia despulles humanes diverses, grans de collar, testos de terrissa, puntes de fletxa de sílex, penjollets d'ullal de porc senglar, braçalets de pectuncle, etc. De tot es pot deduir que l'avenc fou la tomba col·lectiva, familiar o clànica, d'un grup de gents d'un Eneolític inicial.

Josep Lluís Viciano Agramunt

BIBLIOGRAFIA

- GUINOT, E. (1990). Història i imatge de Castelló en el 1700: la "crònica de Castelló" de Josep Llorens de Clavell.
Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura, LXVI. Pàg. 271.
- LLORIA (1958). Espeleología-arqueología. Hallazgo en el "Cau Gelat". L'Estel, CEC.
- MUNDINA, B. (1873). Historia, Geografía y Estadística de la Provincia de Castellón. Pàg. 129.
- MADRE DE DIOS, PEDRO DE LA. El Desierto de las Palmas.
- SARTHOU, C. (1913). Geografía General del Reino de Valencia, Provincia de Castellón.
- SOS, V. (1959). El valle de Miravet y "les Agulles de Santa Agueda".
Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura, XXXV, pàgs, 259 i 260.
- VICIANO, J. LL. (1983). Unes cavitats sepulcrales desaparegudes.
Butlletí de l'Associació Arqueològica de Castelló, núm. 3, curs 1982-83, pàgs. 35 i 36.